

SIGILL®
KVALITETSSYSTEM AB

**LISTA
ÅTGÄRDER
BIOLOGISK MÅNGFALD**

ÅTGÄRDER FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

- Åtgärderna ska vidtas de år då odling av certifierad gröda sker.
- Om flera produktionsenheter finns ska minst en åtgärd per enhet vidtas.
- Poäng för en åtgärd kan tillgodoräknas så länge åtgärden har effekt, t.ex. kan poäng tillgodoräknas för en fågelholk så länge den sitter uppe och är funktionsduglig.
- Poäng får ej tillgodoräknas flera gånger för samma åtgärd på en och samma plats. T.ex. får inte poäng tillgodoräknas för Lähäck samtidigt som Spara och röj fram träd och buskar för exakt samma träd och buskar. Om risk för dubbelräkning finns står detta angivet i kolumnen Detaljerad information.
- Om det inte är möjligt att vidta åtgärder på den mark som ingår i växtföljden för certifierad produktion, kan åtgärder vidtas på annan mark som företaget förfogar över, t.ex. annan odling, intilliggande mark eller den övriga gårdsmiljön.

Exempel: Om ett företag har certifierad sallatsodling samt spannmålsodling som inte ingår i växtföljden för den certifierade produktionen, kan åtgärder som passar spannmålsodling väljas och poäng tillgodoräknas för dessa.

För en del åtgärder finns stödmaterial på <https://www.sigill.se/omraden-och-regler/> under rubriken Stödmaterial för respektive produktionsgren.

NYHETER 2023

Fler åtgärder har lagts till. Nyheter är markerade med **NY!**

**Sigill Kvalitetssystem AB äger och utvecklar "Lista åtgärder biologisk mångfald".
Användning av listan är inte tillåten utan överenskommelse med Sigill Kvalitetssystem AB.**

KATEGORI 1	Åtgärder som gynnar den vilda floran och ger sommarföda åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Detaljerad information	Passar:						
		Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spannmål	Egen poäng
<p>1.1 Baljväxtrik vall som lämnas oslagen 6 veckor</p>	<p>Vallen hinner gå i blom och gynnar på så sätt pollinerare och andra nyttoinsekter. Ytan vall ska minst motsvara 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Vall med innehåll av minst 20 % klöver ska lämnas oskördad under sex veckors tid med början någon gång under perioden 1 juni-15 juli. Tänk på att en del av en vall kan skötas på det här sättet medan andra delar sköts på vanligt sätt. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.2, 1.3 och 3.7 på samma yta.</p>	3			X Friland	X		
<p>1.2 Flerårig blommande baljväxtvall</p>	<p>Blommande vall gynnar pollinerare och andra nyttoinsekter. Ytan vall ska minst motsvara 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Vallen ska innehålla minst 30 % baljväxter, av minst tre arter. Rödklöver måste vara en av arterna och ingå med minst 15 %. Vallen kan skördas vid ett tillfälle under sommaren (men tidigast 1 juli för att inte skada häckande fåglar och fältvilt) och ett tillfälle i oktober men måste tillåtas blomma ostört under två sammanhängande perioder. Tänk på att en del av en vall kan skördas på det här sättet medan andra delar skördas på vanligt sätt. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.1, 1.3 och 3.7 på samma yta.</p>	4			X Friland	X		

KATEGORI 1	Åtgärder som gynnar den vilda floran och ger sommarföda åt pollinatörer och andra nyttoinsekter Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/-bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
1.3 Långliggande vall som sköts som "ängsvall".	<p>Ängsvallar gynnar den vilda floran, insekter och pollinerare. Ytan vall ska minst motsvara 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Ängsvallar ska skötas som ängsmarker, det vill säga genom skörd av hö (ej ensilage). Vallen får inte gödslas och den ska skördas tidigast 15 juli. Det är viktigt med slätter (rotorslätter tillåtet), hövändning, strängning och bärgning, gärna efterbete och liten kvarlämnad förnamängd. Vid insädd av ängsväxter är det viktigt att gräva bort rotfilten eller att kratta bort förna och mossor. Detta kan göras på mindre ytor spritt på vallen. Alternativet är att låta vilda växter etablera sig i takt med att marken blir magrare och magrare. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.1, 1.2 och 3.7 på samma yta.</p>	5				X		
1.4 Bommande örter i remsor eller på träda	<p>Blommande örter gynnar pollinerare och andra nyttoinsekter. Ytan blommande örter ska minst motsvara 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Ska bestå av ettåriga eller fleråriga blommande örter. Örterna kan sås eller vara naturligt etablerade. Fröblandningar ska innehålla minst två sorter som tillsammans ger lång blomning under sommarhalvåret. Då ytan är bevuxen med fleråriga arter kan poäng även tillgodoräknas under etableringsåret. Kan t.ex. göras på fasta eller anpassade skyddszoner eller ekologiska fokusarealer (EFA) som trädor eller obrukade fältkanter. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 1.5 på samma yta.</p>	4	X	X	X Friland	X	X	

KATEGORI 1	Åtgärder som gynnar den vilda floran och ger sommarföda åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
1.5 Sådd av blommande örter runt dräneringsbrunnar	Blommande örter gynnar pollinerare och andra nyttoinsekter. Fröblandningen ska bestå av minst två sorter som tillsammans ger lång blomning under sommarhalvåret. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 1.4 på samma yta.	1 p/brunn	X			X	X	
1.6 Skötsel av vägkanter eller fritt växande skiftesgränser	Örter som finns längs vägkanterna eller skiftesgränserna hinner blomma och gynnar på så sätt pollinerare och andra nyttoinsekter. Ytorna får slås tidigast 1 augusti. Bortförel av avslagen växtlighet ger extra poäng enligt raden nedanför. Tänk på att invasiva arter som blomsterlupin kan behöva bekämpas genom tidig avslagning.	1p/500 m	X	X	X	X	X	
1.7 Bortförel av växtlighet efter avslagning av vägkanter eller fritt växande skiftesgränser	Den vilda floran gynnas av att växtligheten förs bort efter avslagning	1p/500 m	X	X	X	X	X	
1.8 Sprutfria kantzoner i spannmål	Nyttoinsekter lockas till de sprutfria kantzoner som i sin tur lockar fåglar som äter insekterna. En 6-10 meter bred osprutad remsa ska lämnas längs fältkanten i vårsäd och höstsäd. Ytan ska minst motsvara 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Förbud mot insekts- och örtogräsbekämpning i zonen, bekämpning mot gräsogräs är dock tillåten. Zonerna kan flyttas runt från år till år för att undvika för stora problem med ogräs.	4					X	

KATEGORI 1	Åtgärder som gynnar den vilda floran och ger sommarföda åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
1.9 Skötsel av bevuxna skyddszoner intill vattendrag	Skyddszonen ska vara minst 6 m bred. Ingen spridning av gödselmedel eller växtskyddsmedel får ske på zonen efter etablering. Då hela skyddszonen skördas gynnas blommande örter vilket attraherar pollinerare. Vid skörd av enbart ena halvan gynnas fåglar som kan utnyttja skyddszonen bättre för födosök. Skörd ska ske på hela eller bara den halva av skyddszonen som vetter mot fältet. Skörd (och inte bara putsning) är ett måste då kvarliggande förna kan kväva vegetationen på skyddszonen. Skörd får tidigast ske 1 juli. Vid nyanläggning ska skyddszonen sås in med en fröblandning som består av minst 15 viktprocent blommande örter. Max 15 procent får vara baljväxter för att undvika överskott av kväve i marken.	1p/200 m zon	X	X	X Friland		X	
1.10 Spara och röj fram befintliga träd och buskar som har blommor eller ger bär	Vedartade växter som blommar tidigt på säsongen ger föda åt pollinatörer och nyttodjur och de som sätter frukter/bär ger vintermat åt fåglar. Minst 10 träd måste finnas för att poäng ska kunna tillgodoräknas. Hagtorn, sälg, vide, pil, hassel, fågelbär, hägg, apel, slån, rönn, oxel, fläder, krusbär, vinbär, körsbär, plommon, inhemska arter av rosor (ej vresros) och blåbärstry är exempel på träd och buskar som blommar eller ger bär. I odlingar av frukt och bär ger träd och buskar som blommar andra tidpunkter än vad odlingarna gör poäng. Poäng kan bara tillgodoräknas för denna åtgärd i slättbygd. Avståndet mellan träd och företagets odlade mark får vara max 100 m. Träd som är i direkt anslutning till skogsbyn räknas ej. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.11, 1.12, 6.4, 6.7 för samma träd och buskar.	1 p/10 träd eller buskar	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

KATEGORI 1	Åtgärder som gynnar den vilda floran och ger sommarföda åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Detaljerad information	Poäng	Passar:					Egen poäng
Grön-saker			Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål		
1.11 Plantering av träd och buskar som har blommor eller ger bär	Vedartade växter som blommor tidigt på säsongen ger föda åt pollinatörer och andra nyttodjur och de som sätter frukter/bär ger vintermat åt fåglar. Minst 5 träd måste planteras för att poäng ska kunna tillgodoräknas. Hagtorn, säl, vide, pil, hassel, fågelbär, hägg, apel, slån, rönn, oxel, fläder, krusbär, vinbär, körsbär, plommon, inhemska arter av rosor (ej vresros) och blåbärstry är exempel på träd och buskar som blommor eller ger bär. I odlingar av frukt och bär ger träd och buskar som blommor andra tidpunkter än vad odlingarna gör poäng. Planterade träd ger även poäng efterföljande år. Poäng kan bara tillgodoräknas för denna åtgärd i slättbygd. Avståndet mellan träd och företagens odlade mark får vara max 100 m. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.10, 1.12, 6.4 och 6.7 för samma träd och buskar.	2 p/5 träd eller buskar	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
1.12 Lähäck som innehåller blommande eller bärande träd och buskar	Vedartade växter som blommor tidigt på säsongen ger föda åt pollinatörer och andra nyttodjur och de som sätter frukter/bär ger vintermat åt fåglar. I odlingar av frukt och bär ger lähäckar som innehåller träd och buskar, som blommor andra tidpunkter än vad odlingarna gör, poäng. Se åtgärd 3.11 för lähäck utan blommande sorter. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som åtgärderna 1.10 och 1.11 för samma träd och buskar.	1 p/10 m lähäck	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
1.13 Plantskola med mångfald av sorter	Minst 20 olika sorters blommande växter som gillas av pollinerare ska finnas på en sammanhängande yta på 500 m ² . Det ska finnas växter som blommor från vår till höst*. Max 4 poäng får tillgodoräknas för denna åtgärd. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 1.14 på samma yta.	2 p/500 m²			X Friland och krukodling			
1.14 Pollinerarvänliga rabattytor	Rabatten ska innehålla minst 5 olika sorters blommande växter som gillas av pollinerare, per sammanhängande yta på 20 m ² . Rabatten ska blomma från vår till höst*. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 1.13 på samma yta.	1 poäng/20 m²	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

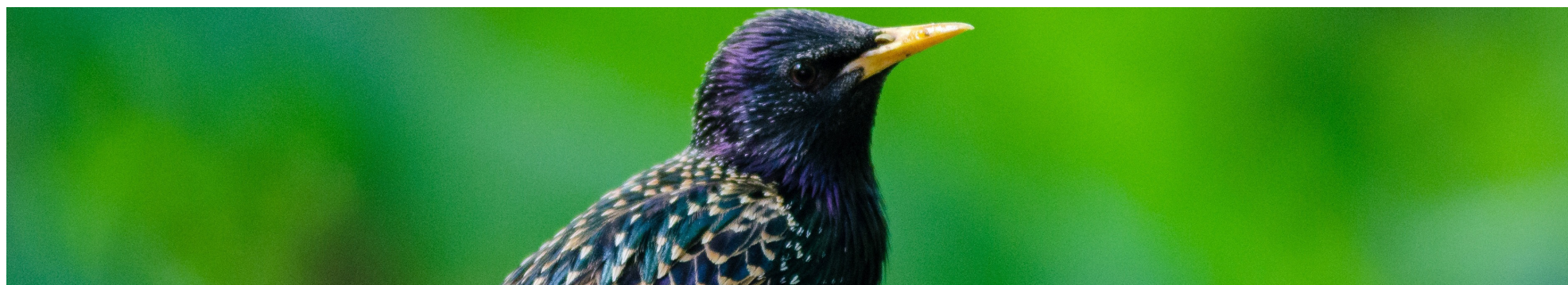
* Våren är när dygnsmedeltemperaturen är över 0,0°C sju dygn i följd. Hösten är då dygnsmedeltemperaturen är under 10,0°C 5 dygn i följd.

KATEGORI 2	Åtgärder som ger skydd och boplatser åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plantskola	Vall	Spannmål	Egen poäng
2.1 Klippning av varannan rad i frukt- och bärodling	Nyttoinsekter får skydd av högt gräs. Varannan rad ska lämnas oklippt vid klippning av gräsbanorna i frukt- och bärodlingar. Vid efterföljande klippning klipps de rader som lämnades oklippta förra gången. Resultatet blir att varannan rad alltid har högt gräs och varannan rad alltid har kort gräs. Tillräckligt lång tid ska gå mellan klippningarna för att gräset i de senast klippta raderna ska hinna växa till sig minst ca 20 cm. Under skörd kan samtliga rader få klippas kort samtidigt, men bara vid ett tillfälle.	2		X				
2.2 Skalbaggsås	Skalbaggsåsen fungerar som en extra fältkant i fältet och gynnar jordlöpare och parasitsteklar som är naturliga fiender till skadegörare. Skalbaggsåsen ska anläggas på fält som är minst 15 ha. Ska ligga i mitten av fältet och ha ett avstånd på 25 m till fältkanten i bägge ändar (underlättar brukande och minskar risk för predation från räv och grävling på fältvilt). Ska sås med tuvbildande gräs och örter.	5p/ skal- baggsås	X			X	X	

KATEGORI 2	Åtgärder som ger skydd och boplatser åt pollinatörer och andra nyttoinsekter							
	Detaljerad information	Poäng	Passar:					Egen poäng
Grön-saker			Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spannmål		
2.3 Insektshotell	Solitärbin använder insektshotellen som boplatser. Insektshotell med minst 25 hål vardera ska sättas upp. Placeras i varma lägen en liten bit från marken. Placera gärna fler hotell på samma plats.	1 p/5 hotell	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
2.4 Halmbalar eller halmstackar intill blomrik miljö	Humlör bygger bo i halmen. Halmbalar ska placeras ut i par med gavlarna tätt intill varandra. Halmen ska vara nära en miljö med pollen- och nektarproducerande växter. Undvik att flytta halmen från april till augusti.	1 p/2 balar eller stackar	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
2.5 Knippen med bambu eller vass	Solitärbin använder knippena som boplatser. Knippet ska bestå av minst 20 bamburör alt. motsvarande storlek på bunten för vass. Knippet ska läggas i ett rör eller ram så att det inte rör sig. Vassbuntar måste bytas ut varje eller varannan säsong då de förmultnar lätt. Placera knippen en bit från marken så att inte markfukt tränger in, t.ex. på en sten eller häng upp dem. De ska placeras i lä på en solig plats. Placera gärna fler knippen på samma plats.	1 p/5 knippen	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
2.6 Skapande av kala fläckar av sandig jord i åkerkanter, bryn och längs körvägar eller anläggning av sandhögar.	Solitärbin och flera andra nyttoinsekter bygger bon i sand. Poäng räknas efter antal platser med kala fläckar eller antal sandhögar. Sandhögar ska vara minst 2 gånger 2 m och innehålla 2 kubikmeter sand. De ska placeras på en solbelyst plats som ligger i lä och nära blommande växter. Platserna/högarna måste ligga utanför åkermark så att binas bon inte förstörs vid jordbearbetning. De ska underhållas så att de inte växer igen.	1 p/hög eller plats med fläckar	X			X	X	
2.7 Död ved på solbelysta platser	Den döda veden används av nyttoinsekter både som boplatser, källa för föda och ställe att spana in bytesdjur från. Poäng räknas efter antal platser med död ved som sparats. Minst en liggande trädstam eller stående död trädstam ska finnas per plats. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 6.7 på samma yta.	1 p/plats	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

KATEGORI 3	Åtgärder som ger föda, skydd och boplatser åt fåglar och vilt Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
<p>3.1 Lärkrutor</p>	<p>Rutorna underlättar födosök för sånglärkor. Minst 10 lärkrutor ska finnas för att kunna tillgodoräkna sig poäng. 2 rutor per ha anläggs i höstsäd på fält som är minst 5 ha i öppet läge, eller på fält som är minst 10 ha med skog runt. En ruta ska vara minst 20 m². Rutorna skapas genom att lyfta/stänga av såmaskinen eller köra runt (gäddor).</p>	<p>4 p/10 rutor</p>					<p>X</p>	
<p>3.2 Sådd av en fågelåker</p>	<p>Åkern ger föda åt fåglar på vintern. Ytan ska motsvara minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Så blandning med spannmål och oljeväxter på våren. Korn/havre/vete blandas med 30-50 % lin/raps/oljerättika/solros. Åkern ska lämnas otröskad till 15 mars året efter. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 3.3 på samma yta.</p>	<p>5</p>	<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X Friland</p>	<p>X</p>	<p>X</p>	
<p>3.3 Otröskad spannmål, oljeväxter eller lin</p>	<p>Spannmålen ger föda åt fåglar på vintern. Ytan ska motsvara minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Lämna delar av fälten otröskade. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 3.2 på samma yta.</p>	<p>4</p>					<p>X</p>	

KATEGORI 3	Åtgärder som ger föda, skydd och boplatser åt fåglar och vilt	Passar:						
		Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål
3.4 Vårplöjning/vinterstub-träda	Bra för övervintrande fåglar och vilt. Ytan ska motsvara minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Lämna mark med stubb eller annan växtlighet oplöjd till 15 mars året efter. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 3.5 på samma yta.	1	X	X	X Friland		X	
3.5 Förlängd vinterstub-träda	Bra för häckande fåglar och markfauna. Ytan ska motsvara minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Lämna stubb efter spannmål, oljeväxter, lin eller trindsäd oplöjd till 15 juli året efter. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 3.4 på samma yta.	2					X	
3.6 Fågelmatning vintertid	15 kg fågelmat i veckan ges från december t.o.m. mars på utvalda platser. Utvalda platser ska vara i eller intill buskage eller träd. Fågelmat ges med fördel från automater och inte direkt på marken.	3	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
3.7 Lärkvall/sen skörd av vall/höskörd eller gräsfröskörd	Bra för häckande fåglar som sånglärka, storspov och ängspioplärka. Ytan ska motsvara minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. På skiften som är minst 5 ha och ligger i öppet läge eller som är minst 10 hektar med skog runt (enskilda fält eller flera tillsammans) slås minst 20 % av de centrala delarna efter 1 juli. Poäng beräknas för hela fältet och inte bara de centrala delarna. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som åtgärderna 1.1, 1.2 och 1.3 på samma yta.	1				X		

KATEGORI 3	Åtgärder som ger föda, skydd och boplatser åt fåglar och vilt							
	Detaljerad information	Passar:						
		Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
3.8 Fågelholkar	Minst 5 holkar ska sättas upp för att kunna tillgodoräkna sig poäng. Holkarna ska vara för småfåglar, stare eller tornseglare. Olika arter gillar olika holkar och lägen, kolla gärna upp vilka holkar och lägen som passar arterna de är avsedda för. Placera holkarna i skugga.	1 p/5 holkar	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
3.9 Slå vallen inifrån och ut	Bra för fältvilt och fåglar som har ungar i vallen. Slås vallen inifrån och ut hinner ungar flytta sig till skydd i fältkanter och diken. Ytan ska motsvara minst 1% av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år.	1				X		
3.10 Flytta/kör runt fågelbon	Flytta eller kör runt fågelbon som hittas under vårbruket, vid ogräs-harvning och vid radrensning. Föräldrarna hittar snabbt ett flyttat bo. Markerar du bon, plocka bort markeringen så fort som möjligt efteråt så att t.ex. kråkor och rävar inte kan hitta boet. Om du lägger in boets placering i traktorns GPS kan du lättare undvika boet även vid nästa körning. Ytan ska motsvara minst 1% av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år.	2	X			X	X	
3.11 Lähäck utan blommande eller bärande träd	Lähäcken ger boplatser och skydd åt fåglar, vilt och insekter och fungerar som en spridningsväg mellan olika biotoper på och nära gården.	1 p/50 m lähäck	X	X	X	X	X	
3.12 Benjeshäck/Rishäck NY!	En benjeshäck/rishäck består av grenar, kvistar och ris som läggs löst på hög mellan stolpar, så att formen av en häck skapas. Häcken bildar viktiga skyddsplatser och spridningskorridorer för groddjur, fåglar och däggdjur t.ex. igelkottar. Djuren sprider frön in till benjeshäcken/rishäck så att en mångfald av växter skapas som lockar till sig olika insekter. På så sätt gynnar benjeshäcken/rishäcken flera olika arter.	1 p / 20 m benjeshäck/rishäck	X	X	X	X	X	

KATEGORI 4	Åtgärder som framförallt gynnar markfauna							
	Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
4.1 Fånggröda och mellan-gröda	Gynnar markfaunan genom ökad mullhalt. Kan även gynna fåglar, vilt och pollinerare beroende på vilken gröda som odlas. Ytan ska minst motsvara 2 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Poäng tillgodoräknas under etableringsåret. Fånggröda ska sås så snart som möjligt efter skörd eller sås in i huvudgrödan.	1	X	X	X Friland	X	X	
4.2 3-årig vall utan anv. av växtskyddsmedel	Gynnar markfaunan genom högre mullhalt. Ytan ska minst motsvara 2 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Vallerna ska ligga under minst 3 odlingssäsonger men får brytas tidigast 31 juli det sista året. Baljväxter ska ingå i fröblandningen. Växtskyddsmedel får användas för att bryta vallerna det sista året.	1				X		

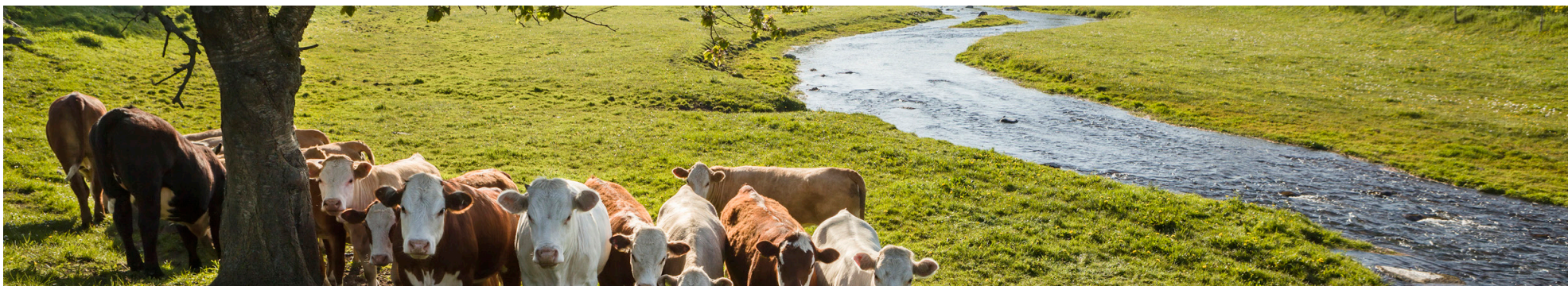
KATEGORI 4	Åtgärder som framförallt gynnar markfauna							
	Passar:							
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
4.3 Kvarlämning av all halm på fältet efter spannmålsskörd.	Gynnar markfaunan genom högre multhalt. Ytan ska minst motsvara 2 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år.	1					X	
4.4 Användning av stallgödsel/biogödsel på gård utan egna djur.	Gynnar markfaunan genom högre multhalt. Ytan ska minst motsvara 2 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år.	1	X	X	X Friland	X	X	

KATEGORI 5   Åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden på betes- och ängsmarker

Passar:

	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
5.1 Naturbetesmark som betas	Gynnar växter, insekter och fåglar. Naturbetesmarker är naturliga gräsmarker som betas men varken plöjs, gödslas (förutom betesdjurens avföring), bevattnas eller jordbearbetas maskinellt. Naturbetesmarker kan vara hagmarker, strandängar, ljunghedar, alvarsmarker, skogsbeten samt gräsmark som inte har plöjts eller gödslats på minst 20 år. Här ingår även fåbodbete. Markerna ska skötas så att de inte växer igen.	5 p/ha	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
5.2 Skötsel av slätteräng	Gynnar växter och insekter. På en slätteräng ska det växa gräs eller örter som kan användas som foder. Skörda slätterängen mellan 15 juli och 1 augusti. Ta bort allt hö. Efterbeta gärna.	5 p/ha	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

KATEGORI 6		Åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden i och kring småbiotoper						
		Passar:						
	Detaljerad information	Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
6.1 Anläggning/restaurering av våtmark/skötsel av våtmark	Gynnar fåglar, andra djur och insekter. Våtmarken ger lika många poäng åren efter anläggning och restaurering. Även naturliga våtmarker där skötselåtgärder sker ger poäng. Våtmarken ska hindras från att växa igen, t.ex. med hjälp av bete, slätter och röjning av växtlighet. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 6.2 på samma yta.	5 p / våtmark	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
6.2 Skötsel av småvatten	Gynnar fåglar, andra djur och insekter. Till småvatten räknas här kärr, gölar, mörkelgravar, dammar, kalkkällor och översilningsmarker (sluttande marker där grundvattnet tränger upp till markytan). Småvattnet ska förhindras att växa igen och skyddsavstånd på minst 6 meter lämnas vid behandling med växtskyddsmedel och gödsling. I dammar får inte inplantering av icke inhemska arter som t.ex. gräskarp och signalkräfta göras, dessa arter missgynnar kraftigt övrigt växt- och djurliv. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 6.1 på samma yta.	3 p / småvatten	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

KATEGORI 6	Åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden i och kring småbiotoper							
	Detaljerad information	Passar:						
		Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
6.3 Skötsel av skogsbryn och åkerholmar	Gynnar vilt, fåglar, insekter och växter. Bryn och åkerholmar ska skötas som vetter mot eller ligger på en yta motsvarande minst 1 % av den areal som används till odling av certifierade grödor alt. foder åt certifierade djur under innevarande år. Delar av företagets mark som har riklig förekomst av skogsbryn och åkerholmar ska väljas. Skapa en övergångszon i skogsbrynen med buskvegetation mellan åkermark och skog. Spara gamla, grova träd. Gynna lövträd och bärande buskar och träd. Røj bort sly och yngre träd från åkerholmar och se till att de inte växer igen. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärden 1.10 på samma yta.	1	X	X	X Friland	X	X	
6.4 Träd och buskar vid diken	Bra för fåglar som sittplats eller boplats. Skuggning av vattendrag kan även gynna vattenlivet och hindrar igenväxning av vattendragen. Minst ett träd eller buske ska finnas var 100:e meter, men det får finnas fler träd och buskar mellan dessa. Träd kan tuktas om behov finns och hållas fem meter höga. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.10 och 1.11 för samma träd och buskar.	1 p/ 500 m	X	X	X Friland och kruk-odling	X	X	
6.5 Varsam skötsel av diken	Fåglar, växter och vattenlevande organismer lever kring och i diken. Rensning av diken ska undvikas om inget uppenbart behov finns. Om behov finns, rensa på de ställen där det behövs. Undvik vanlig grävskopa där delar av botten grävs upp, slå eller klipp hellre bort vegetation. Bara slam och vegetation ska tas bort, ej sten, grus eller sand från botten. Spara gärna träd, buskar och död ved i den mån det är möjligt, men inte vid öppna hävdade åmader där träd och buskar blir spaningsplatser för äggplundrare. Eftersträva flacka dikesslän-ter istället för branta då det minskar risken för erosion. Rensningsmassor bör läggas ovanför högsta högvattenlinjen. Underhåll ska inte ske från april till juni då många fåglar häckar längs vattendrag. Poäng får även tillgodoräknas för åren mellan rensningarna.	1 p/ 500 m	X	X	X (Friland och kruk-odling)	X	X	

KATEGORI 6	Åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden i och kring småbiotoper							
	Detaljerad information	Passar:						
		Poäng	Grön-saker	Frukt/bär	Plant-skola	Vall	Spann-mål	Egen poäng
6.6 Skötsel av stenmurar och odlingsrösen	Stenmurar och odlingsrösen är viktiga miljöer för många mossor, lavar och fjärilar och används också som övervintringsplats av vattensalamander, ormar, ödlor och landsnäckor och av fåglar som boplats och utsiktspunkt. Røj bort igenväxning av buskar och unga träd. Lägg tillbaka stenar som ramlat ner. Poängen gäller per produktionsplats som åtgärden utförs på.	3	X	X	X Friland och krukodling	X	X	
6.7 Skötsel av alléer eller pilevallar	Alléer utgör livsmiljö för en stor mängd trädlevande mossor, lavar, svampar, insekter och fåglar. Alléer: När behov finns, förnygra successivt genom att enstaka träd byts ut efter hand. Återplantering ska ske med lokala arter eller arter som redan finns i allén. Den döda veden ska sparas på något sätt, antingen genom att gamla och döende träd står kvar, kapas till en högstubbe eller att död ved lämnas intill den ursprungliga platsen. Pilevallar: Hamla träden på traditionellt sätt med 3-4 års mellanrum och røj bort sly. Döda träd ersätts med nya pilar. Avverkade träd bör om möjligt placeras på en lämplig solbelyst plats. Poängen gäller per produktionsplats som åtgärden utförs på. Poäng får ej räknas för denna åtgärd samtidigt som för åtgärderna 1.10, 1.11 och på samma yta.	3	X	X	X Friland och krukodling	X	X	

